

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

Numele proiectului: DreptCompAct - COMPetențe ACTuale pentru studenți la DREPT | Cod proiect: 312957

Programul Educație și Ocupare 2021-2027 | Cod apel: PEO/71/PEO_P7/OP4/ESO4.5/PEO_A49

LIMITELE LIBERTĂȚII DE EXPRIMARE ÎN CADRUL RELAȚIILOR DE MUNCĂ Partea II

Capit II – continuare

De asemenea, conform art.1 din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene : „Demnitatea umană este inviolabilă. Aceasta trebuie respectată și protejată”.

Articolul 10 pct.1 din Convenția Europeană a drepturilor omului prevede că „orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare (libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere).

La nivel european s-a stabilit deja că libertatea de exprimare este un drept fundamental al individului și este ocrotit de Curtea Europeană a Drepturilor Omului – din a cărei jurisprudență constantă reiese în acest context, importanța deosebită a libertății presei în societățile democratice. Această libertate, cu o aplicație specifică în domeniul mass media, nu este însă una absolută, pentru că ea implică unele restricții generate de necesitatea protecției altor valori fundamentale ocrotite – demnitatea, onoarea persoanei, dreptul la reputație – astfel încât să se găsească acel echilibru care să garanteze atât libertatea de exprimare, cât și dreptul la ocrotirea vieții private.

Raportând textele de lege mai sus enunțate la situația de fapt reținută, Curtea constată că, analizând temeinicia deciziei de concediere, instanța de fond s-a limitat la a arăta că postările contestatorului

reprezintă o modalitate de manifestare a libertății de exprimare, nu a verificat și dacă limitele libertății de exprimare au fost încălcate, dacă s-a adus atingere echilibrului care trebuie să existe între exercițiul libertății de exprimare și protecția dreptului la demnitate al intimatului, după cum nu a analizat atitudinea subiectivă a contestatorului, în raport atât cu afirmațiile sale, cât și cu scopul demersului său în ansamblu.

Curtea apreciază că instanța de fond (în opinie majoritară) a făcut o aplicare greșită a dispozițiilor legale referitoare la exercitarea dreptului la liberă exprimare, precum și a celor referitoare la dreptul la demnitate al reclamantului.

În prezenta cauză, este vorba despre efectuarea de postări și preluarea unor articole în care s-au proferat expresii jignitoare, calomnioase și defăimătoare, de natură a afecta demnitatea și reputația directorului societății apelante și a unora dintre angajații săi, or Curtea a stabilit că dreptul la apărarea reputației este un drept care, în calitate de element al vieții private, este legat de art. 8 din Convenție. În cauza Chauvy (care viza o atingere adusă libertății de exprimare), Curtea a considerat că reputația unei persoane, afectată de publicarea unei scrisori, era protejată de art. 8 din Convenție și că sarcina sa era aceea de a verifica dacă autoritățile au păstrat echilibrul just în apărarea celor două valori

garantate de Convenție (articolele 8 și 10) și care pot fi în conflict în acest gen de cauze.

După cum se arată în decizia nr. 382/2017 Î.C.C.J. (S.C. I), protecția de art. 10 din Convenție se activează dacă se dovedește buna-credință, cerința impusă de Curtea Europeană pentru a constata că art. 10 a fost respectat fiind aceea a existenței unei baze factuale suficiente, care să creeze convingerea că faptele prezentate sunt reale, punând un semn de egalitate între aceasta și buna-credință, în contextul discutării unor chestiuni de interes general.

Art. 10 din Convenția europeană a drepturilor omului nu acoperă, însă, informații false și denigratoare, ori postările video și comentariile contestatorului (astfel cum sunt detaliate în raportul comisiei de disciplină – filele 96, 97 vol.I dosar fond) nu au indicat elemente care, în accepțiunea CEDO, să formeze convingerea că faptele prezentate sunt reale și sunt denigratoare, astfel că nu se poate reține buna-credință a intimatului-pârât.

Drept urmare, Curtea apreciază că aplicând în mod greșit normele de drept material mai sus menționate, instanța de fond, în opinie majoritară, a apreciat că faptele imputate contestatorului intimat nu au caracter ilicit și că raportul de proporționalitate dintre dreptul persoanelor lezate la demnitate și dreptul contestatorului la liberă exprimare, reglementat de art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului,

nu a fost încălcat prin postările acestuia din urmă.

Pe de altă parte, Curtea reține că, în conformitate cu dispozițiile art. 263 din Codul muncii angajatorul dispune de prerogativa disciplinară, având dreptul de a aplica, potrivit legii, sancțiuni disciplinare salariaților săi ori de câte ori constată că aceștia au săvârșit o abatere disciplinară – faptă în legătură cu munca și care constă într-o acțiune sau inacțiune săvârșită cu vinovăție de către salariat, prin care acesta a încălcat normele legale, regulamentul intern, contractul individual de muncă aplicabil, ordinele conducătorilor ierarhici și/sau dispozițiile legale.

În speță, prin deciziile nr. 35/07.02.2019 și nr. 36/08.02.2019 intimatului-contestator i s-a desfăcut disciplinar contractul de muncă conform art. 248 alin.1 lit. e coroborat cu disp. art. 61 lit. a din Codul muncii pentru că „salariatul a postat în datele 13.06.2018, 28.07.2018, 19.08.2018, 01.11.2018, 04.11.2018, 08.12.2018, 10.01.2019, 15.01.2019 pe pagina personală de Facebook mesaje scrise și/sau cu conținut video în care folosește un limbaj injurios la adresa conducerii și a unor salariați ai societății, pe criterii de apartenență la sindicatul majoritar, fiind astfel lezate demnitatea și reputația profesională ale conducătorului unității, cât și demnitatea salariaților vizați de mesajele salariatului. De asemenea, prin mesajele sale, salariatul a instigat la indisciplină față de angajator, fiind afectate imaginea și interesele angajatorului” (fila 95 vol.I dosar fond).

Curtea mai reține că o comisie de disciplină numită prin decizia internă nr.289/16.10.2018 a analizat aspectele sesizate în adresa nr.xxxxx/20.08.2018 și, ulterior, și, ulterior, în adresa DG 1436/20.01.2019 și a propus sancționarea salariatului P N E cu desfacerea contractului individual de muncă în temeiul

prevederilor art. 61 lit. a și 248 alin.1 lit. e din Legea nr. 53/2003, republicat coroborat cu dispozițiile art.75 alin.1 pct. d și art. 76 alin. 2 din Regulamentul intern al TCE Ploiești, apreciind că, prin comentariile și postările de pe Facebook ale salariatului s-au încălcat obligațiile de serviciu prevăzute de art. 16 lit. k din Regulamentul intern al TCE P_, respectiv „să respecte obligația de fidelitate față de angajator în exercitarea sarcinilor de serviciu, să susțină interesele generale ale acestuia și să nu denigreze conducerea instituției sau pe ceilalți angajați ai săi” (filele 96-98 vol.I dosar fond).

Instanța de fond a apreciat că, prin decizia de concediere, PNE a fost sancționat disciplinar pentru postările efectuate pe pagina sa personală de Facebook în timpul liber, iar nu în timpul programului de lucru, că în mesajele postate nu erau menționate în mod direct persoanele vizate și că s-au prezentat anumite situații privind activitatea angajatorului – ceea ce ar reprezenta o modalitate de manifestare a libertății de exprimare – și a conchis că angajatorul nu a stabilit în mod corect sancțiunea disciplinară în raport cu gravitatea abaterii disciplinare săvârșită de salariat, considerent față de care se impune anularea deciziei de desfacere a contractului de muncă.

Curtea apreciază că instanța de fond nu a analizat în concret condițiile de săvârșire a abaterii disciplinare, gradul de vinovăție a salariatului, consecințele abaterii disciplinare, comportarea generală în serviciu a salariatului și eventualele sancțiuni disciplinare suferite anterior de acesta (conform art. 250 din Codul muncii); în realitate, prin postarea unor comentarii și filmări video

salariatul PNE nu a respectat în mod evident obligația de fidelitate față de angajator în exercitarea sarcinilor de serviciu, nu a susținut interesele generale ale acestuia și a denigrat atât conducerea instituției, cât și pe aceia dintre salariații TCEP_, care nu erau membri ai sindicatului din care făcea parte contestatorul.

Astfel, acțiunile contestatorului s-au desfășurat pe pagina de Facebook a acestuia, on-line, cu acces public (dovadă fiind și comentariile făcute de alte persoane fizice la postările sale) – rețea de socializare necontrolabilă de către utilizatori în ceea ce privește întinderea – și care are caracter public, respectiv accesibilitate potențială pentru oricine.

De asemenea, așa cum s-a menționat în precedent, intimatul contestator a utilizat în postările sale apelative de genul „grăjdar”, „veterinar”, „proști” și „retardați”, attribute care se adresează în mod evident unui grup țintă din cadrul societății apelante, ușor identificabil, utilizând expresii profund jignitoare și alăturând cuvinte care au ulterior un nou înțeles, cu conotații sexuale, ori înjurături – cum au fost reținute în raportul comisiei de disciplină, în postările reclamantului (filele 107-114 dosar fond, vol.I), ori în postarea video din CD-ul depus la fond (fila 121 dosar fond, vol.I).

Din actele și lucrările dosarului reiese că atitudinea și acțiunile contestatorului se circumscriu obligațiilor pe care acesta trebuia să le respecte, astfel cum sunt prevăzute în Regulamentul intern, Capitolul III, Secțiunea a II-a, art.16 lit.k (fila 69 vol.I dosar fond).

Pe de altă parte, art. 75 alin.1 din Regulamentul intern prevede sancțiunile disciplinare aplicabile

În cazul săvârșirii unei abateri disciplinare – avertismentul (lit.a), reducerea salariului de bază pe o durată de 1-3 luni cu 5-10 % (lit.b), retrogradarea din funcție, cu acordarea salariului corespunzător funcției în care s-a dispus retrogradarea, pentru o durată ce nu poate depăși 60 de zile (lit.c) și desfacerea disciplinară a contractului de muncă (lit.d).

Chiar dacă potrivit art. 76 alin. 3 din Regulamentul intern (fila 76 vol.I dosar fond) „ordinea sancțiunilor prevăzute nu constituie o ierarhie obligatorie de parcurs”, iar salariatul a săvârșit abaterea reținută în sarcina sa, **Curtea apreciază că o sancționare graduală este potrivită scopului legii și relațiilor sociale**, mai ales că, deși angajat fiind din 19.11.2001, nu s-au produs probe în sensul că salariatul a mai fost sancționat disciplinar.

Curtea apreciază că sancțiunea disciplinară aplicată este prea aspră și va dispune înlocuirea acesteia cu una mai blândă – reducerea salariului de bază cu 10% pe o perioadă de trei luni – o astfel de decizie nefiind un semnal negativ către salariați, în sensul că pot să nu respecte obligația de fidelitate față de angajator în exercitarea sarcinilor de serviciu, să nu susțină interesele generale ale acestuia și să denigreze atât conducerea instituției, cât și pe alți salariați, ci ca o reindividualizare a sancțiunii aplicate de angajator, în sensul atenționării salariatului cu privire la fapta săvârșită, dar în același timp acordării acestuia a șansei de a

demonstra că abaterea disciplinară constatată este un fapt singular, ce nu se va mai repeta.”

III. *Libertatea de exprimare* și *dreptul la demnitate* în mediul online

Libertatea de exprimare nu a fost un dar natural al societății, ci rezultatul unor evoluții istorice și al unor lupte pentru afirmarea drepturilor fundamentale. De-a lungul timpului, în societățile democratice, libertatea de exprimare s-a afirmat ca reacție la restricțiile impuse asupra opiniilor și la tendințele de limitare a opiniilor publice. În acest fel, libera exprimare nu este doar un drept personal, ci o condiție importantă pentru dezvoltarea societății.

■ **Societatea digitalizată**

În societatea tradițională, relațiile interpersonale erau predominant directe, iar comunicarea se desfășura în spațiile fizice, în cadrul unor comunități bine conturate. Oamenii interacționau

față în față, își asumau identitatea și responsabilitatea pentru ceea ce spuneau. Chiar și în presa clasică, opiniile erau publicate prin intermediul unor instituții media, fiind supuse anumitor reguli și filtre profesionale.

Odată cu digitalizarea, spațiul public s-a schimbat semnificativ. Relațiile dintre persoane nu mai depind de apropierea fizică, iar comunicarea are loc într-un mediu virtual, rapid și adesea anonim. **Mediul online** a lărgit considerabil posibilitatea de exprimare, oferind fiecărei persoane șansa de a participa la dezbaterile publice. Totuși, această libertate sporită a modificat și modul în care oamenii interacționează. Astfel, comunicarea directă este frecvent înlocuită de mesaje transmise prin intermediul ecranelor, iar responsabilitatea pentru cuvintele folosite devine mai greu de delimitat.

În plus, informația circulă astăzi cu o viteză fără precedent, iar impactul unei afirmații poate depăși rapid cadrul inițial în care a fost formulată. O postare, un comentariu sau un videoclip

pot ajunge într-un timp foarte scurt la un număr mare de persoane, iar efectele asupra imaginii și reputației cuiva pot fi considerabile. Astfel, mediul online amplifică atât exercițiul libertății de exprimare, cât și riscul afectării demnității persoanei.

■ Actuala reglementare

Libertatea de exprimare este garantată la nivel național prin art. 30 din Constituție și la nivel european prin art.10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, conform căruia „*Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere*”. Acesta reprezintă unul dintre drepturile fundamentale care stau la baza funcționării unei societăți democratice, întrucât permite exprimarea liberă a opiniilor, ideilor și informațiilor, precum și participarea activă la dezbaterile publice.

Potrivit jurisprudenței constante a Curții Europene a Drepturilor Omului, libertatea de exprimare are un domeniu de protecție larg, care nu se limitează la ideile apreciate sau considerate neutre, ci include și acele opinii care pot provoca, incomoda sau genera controverse. Curtea a arătat că o societate democratică se întemeiază pe pluralism, toleranță

și deschidere față de opinii diferite, iar aceste valori nu pot fi menținute fără garantarea efectivă a libertății de exprimare.

În același timp, dreptul la demnitate, onoare și reputație beneficiază de protecție juridică în dreptul intern prin dispozițiile Codului civil referitoare la drepturile personalității, în special art. 72–75. Aceste norme consacră dreptul oricărei persoane la respectarea demnității și reputației sale și oferă mijloace juridice de apărare în cazul încălcării acestor drepturi.

■ Limitele dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate

Deși **libertatea de exprimare** beneficiază de o protecție largă, aceasta nu este un drept absolut. Atât Constituția, cât și CEDO prevăd că exercitarea sa poate fi supusă unor restrângeri necesare într-o societate democratică, inclusiv pentru protejarea reputației sau a drepturilor altor persoane.

În practică, atunci când libertatea de exprimare intră în conflict cu dreptul la demnitate, instanțele realizează o analiză de echilibrare între cele două drepturi. Jurisprudența CEDO

a stabilit o serie de criterii pentru această evaluare, precum contribuția afirmației la o dezbatere de interes public, notorietatea persoanei vizate, veridicitatea informațiilor, forma exprimării și proporționalitatea eventualei sancțiuni aplicate.

Un element central al acestei analize este reprezentat de distincția dintre afirmațiile de fapt și judecățile de valoare. În timp ce afirmațiile factuale trebuie să aibă o bază reală, opiniile sau judecățile de valoare beneficiază de o marjă mai largă de protecție, cu condiția să nu depășească limitele unei critici acceptabile.

În mediul online, delimitarea devine însă mai dificilă. Limbajul impulsiv, comentariile anonime și lipsa contextului pot transforma rapid o critică legitimă într-o atingere adusă demnității. Astfel, echilibrul dintre cele două drepturi trebuie analizat cu atenție, având în vedere specificul comunicării digitale.

■ Particularitățile conflictului în mediul online

În mediul online, echilibrul dintre *libertatea de exprimare* și *dreptul la demnitate* devine

dificil de realizat, din cauza caracteristicilor proprii ale comunicării digitale. Spre deosebire de spațiul tradițional, internetul permite transmiterea instantanee a informației către un public nelimitat, fără filtre prelabile și fără un control efectiv.

O primă caracteristică relevantă este **viteza de propagare a informației**. O postare sau un comentariu poate fi redistribuit de mii de ori într-un interval foarte scurt, ceea ce amplifică semnificativ impactul asupra persoanei vizate. Astfel, prejudiciul adus reputației poate deveni rapid extins și dificil de reparat.

Un al doilea element îl reprezintă posibilitatea **anonimatului sau a folosirii unor identități virtuale**, care poate diminua sentimentul de responsabilitate al autorului. În lipsa unei asumări directe, exprimarea tinde să fie mai impulsivă, iar limitele unei critici acceptabile sunt mai ușor depășite.

De asemenea, mediul online conferă afirmațiilor un caracter potențial **permanent**. Chiar dacă un conținut este ulterior șters, acesta poate fi salvat, redistribuit sau arhivat, iar efectele sale pot continua să producă consecințe asupra imaginii persoanei vizate. Această permanență digitală amplifică riscul afectării demnității.

În plus, interacțiunea online bazată pe reacții rapide și comentarii scurte poate încuraja exprimări exagerate sau agresive, care depășesc cadrul unei dezbateri constructive. Astfel, mediul digital nu doar facilitează exercitarea libertății de exprimare, ci creează și condițiile în care aceasta poate degenera într-o formă de atac la persoană.

■ Remedii și mecanisme de intervenție în mediul online

În mediul online, conflictul dintre **libertatea de exprimare** și **dreptul la demnitate** nu rămâne doar la nivel teoretic, ci poate atrage remedii concrete, în măsura în care afirmațiile realizate depășesc limitele dreptului la liberă exprimare. Acestea pot fi împărțite în două mari categorii: mecanisme juridice clasice și mecanisme specifice platformelor digitale.

a) Intervenția instanțelor

În dreptul român, persoana ale cărei drepturi nepatrimoniale au fost afectate poate apela la intervenția instanțelor de judecată privind protecția demnității, onoarei și reputației în temeiul dispozițiilor privind drepturile personalității reglementate de art. 72-75 și art. 252 și următoarele din Cod Civil. Aceste dispoziții permit instanței să dispună măsuri menite să prevină sau să înlăture consecințele încălcării acestor drepturi.

Potrivit art. 253 alin. (1) Cod civil, persoana vătămată poate cere instanței interzicerea

săvârșirii faptei ilicite atunci când aceasta este iminentă, încetarea încălcării și interzicerea acesteia pentru viitor sau constatarea caracterului ilicit al faptei. De asemenea, conform art. 253 alin. (3) Cod civil, instanța poate dispune măsuri menite să restabilească dreptul încălcat, precum obligarea autorului la publicarea hotărârii judecătorești.

Publicarea hotărârii poate avea loc în mediul în care a fost săvârșită fapta sau într-un spațiu similar de difuzare, de exemplu pe pagina de internet sau pe contul de social media unde a fost publicat conținutul. Scopul acestei măsuri este de a contribui la restabilirea reputației persoanei afectate.

Caracterul deschis al acestor măsuri permite instanțelor să adapteze remediile la particularitățile mediului online. Astfel, în practica judiciară pot fi identificate soluții adecvate contextului digital, precum eliminarea conținutului defăimător sau alte măsuri destinate limitării efectelor răspândirii informațiilor în mediul online.

Aceste măsuri au rolul de a opri sau de a înlătura consecințele unei încălcări a drepturilor nepatrimoniale și pot fi dispuse în considerarea existenței unei fapte ilicite care aduce atingere

drepturilor persoanei. În schimb, acordarea de despăgubiri pentru prejudiciul suferit, inclusiv pentru prejudiciul moral, este reglementată de art. 253 alin. (4) Cod civil și presupune îndeplinirea condițiilor răspunderii civile delictuale. La stabilirea daunelor morale, instanța are în vedere circumstanțele concrete ale cauzei, precum gravitatea afirmațiilor, amploarea răspândirii acestora în mediul online, notorietatea persoanei vizate și impactul produs asupra reputației sau vieții personale a acesteia.

În mediul online, instanțele pot dispune, de exemplu, eliminarea conținutului defăimător sau publicarea hotărârii în mediul în care a fost săvârșită fapta, cu scopul de a restabili reputația persoanei afectate. Totuși, chiar și în aceste situații, repararea integrală a prejudiciului rămâne dificilă, deoarece informațiile pot continua să circule prin redistribuiri sau capturi de ecran.

b) Intervenția platformelor digitale

Pe lângă mecanismele judiciare, platformele de social media au propriile reguli comunitare și pot interveni direct prin:

- eliminarea conținutului
- suspendarea temporară a contului

- blocarea permanentă a utilizatorului.

Aceste măsuri sunt aplicate în baza termenilor și condițiilor acceptate de utilizatori și nu reprezintă sancțiuni juridice în sens strict, ci măsuri contractuale. Totuși, ele pot avea un impact semnificativ asupra exercitării libertății de exprimare, ridicând problema unei forme de „cenzuri private”.

c) Rolul inteligenței artificiale

Tot mai frecvent, moderarea conținutului este realizată prin sisteme automatizate de inteligență artificială. Acestea identifică și filtrează discursul considerat ofensator, discriminatoriu sau abuziv. Deși eficientizează procesul și permit reacții rapide, astfel de mecanisme pot genera erori, neînțelegând contextul sau nuanțele exprimării.

Astfel, în mediul online, echilibrul dintre **libertatea de exprimare** și **protecția demnității** nu mai este gestionat exclusiv de instanțe, ci și de platforme private și algoritmi, ceea ce complică analiza juridică tradițională.

■ Concluzii

Mediul online a transformat radical modul în care libertatea de exprimare este exercitată și percepută. Dacă în societatea tradițională conflictul dintre exprimare și demnitate apărea într-un cadru mai restrâns și mai ușor de controlat, în spațiul digital acesta devine frecvent și amplificat de viteza, anonimatul și permanența informației.

Deși cadrul juridic oferă instrumente utile pentru protejarea ambelor drepturi, aplicarea acestora în mediul online ridică provocări suplimentare. Echilibrul nu mai este realizat exclusiv de instanțe, ci și de platforme private și sisteme automatizate, ceea ce aduce în discuție noi probleme privind proporționalitatea și transparența intervențiilor.

În societatea digitală, provocarea principală nu este limitarea libertății de exprimare, ci menținerea unui echilibru real între aceasta și protecția demnității, astfel încât spațiul online să rămână un cadru al dezbaterii democratice, dar și al respectului față de persoană.